

Datum
2021-09-24

Diarienummer
ISF2021-9

Er referens
S2021/05439

Socialdepartementet

Vägen till ökad tillgänglighet – långsiktig, strategisk och i samverkan (SOU 2021:59)

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har granskat utredningens förslag med utgångspunkt i hur de bedöms påverka rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. Eftersom utredningens bedömningar och förslag endast har en indirekt verkan på socialförsäkringsområdet har ISF inga synpunkter på förslagen och bedömningarna.

ISF vill däremot lyfta fram ytterligare konsekvenser som kan uppstå för socialförsäkringen av förslagen. Vi instämmer med utredningens beskrivning av de samhällsekonomiska konsekvenserna av långa väntetider (12.5): att en ökad tillgänglighet och förkortad väntetid till hälso- och sjukvården medför att personer som är sjukskrivna i väntan på behandling kan avsluta sin sjukskrivning tidigare. Vi vill i sammanhanget lyfta fram att förkortade väntetider även kan innebära att personer som före behandlingsinsatsen inte har haft nedsatt arbetsförmåga blir sjukskrivna till följd av behandlingen. Det kan till exempel gälla vid en höft- eller knäoperation.

I takt med att vårdköerna avverkas kan alltså förkortade väntetider innebära att fler personer är sjukskrivna: både de som är sjukskrivna i väntan på behandling och de som blir sjukskrivna till följd av behandlingen. Däremot är det rimligt att anta att sjukskrivningstiden i genomsnitt blir kortare för personer som snabbt får behandling än de som tvingas vänta på vård och som kan få försämrade eller ytterligare besvär under väntetiden. Att fler personer får vård tidigare kan dessutom innebära att fler kan vara kvar i arbetslivet en längre tid, vilket kan senarelägga pensionsuttag. Om fler personer har en pågående behandling inom hälso- och sjukvården kan det dessutom medföra att Försäkringskassan får fler förfrågningar om rehabiliteringsåtgärder från regionernas rehabiliteringskoordinatorer (4 § lagen (2019:1297) om koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter).

Hur stor skillnad i antalet sjukskrivningar och ökad efterfrågan på rehabiliteringsåtgärder som utredningens förslag kan leda till går inte att förutse. Men konsekvenserna bör sammantaget bli positiva för den enskilda personen och för såväl samhället i stort som för socialförsäkringen.

Slutligen kan kunskapshöjande insatser om vårdgarantin (6.11.1–6.11.5) samt att tillgängliggöra hälso- och sjukvårdsrådgivning på fler sätt och för fler personer (8.11.1–8.11.4) medföra att enskilda personer är mer välinformerade vid nyttjande av socialförsäkringar. Till exempel kan information om vårdgarantin vid behandling i annan region ge personer ökade förutsättningar att påverka sin vård, och därmed kan det finnas övervägande skäl som talar för återgång i det vanliga arbetet innan dag 365 i sjukperioden i ärenden om sjukpenning (27 kap. 48 § andra stycket 1 socialförsäkringsbalken).

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Eva-Lo Ighe. Utredaren Jens Karlsson har varit föredragande. I beredningen har också enhetschefen Ola Leijon och utredaren Hanna Forssell deltagit. Vid den slutliga handläggningen har enhetscheferna Pererik Bengtsson och Sofie Cedstrand, chefsjuristen Anna Samuelsson och administrativa chefen Annika Stegarp Persson deltagit.

Eva-Lo Ighe